

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Факультет педагогіки та психології

Кафедра історії

Проректор із науково-педагогічної роботи
О.А. Кузнецова

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО ТА АРХІВОЗНАВСТВО**

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта

Спеціалізація 014.03 Історія

Освітньо-професійна програма: «Середня освіта (Історія, правознавство)»

2020-2021 навчальний рік

Розробник: Хрящевська Людмила Михайлівна, доцент кафедри, кандидат історичних наук, доцент (Хрящевська Л. М.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії

Протокол № 1 від «26» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри (Рижева Н. О.)
«26» серпня 2020 р.

Анотація: З висоти XXI ст. людство дедалі пильніше оглядає й осмислює свою багатовікову історію, її повчальні уроки. Спираючись на досвід минулого, воно шукає відповідей на болючі проблеми й намагається визначити оптимальні шляхи розв'язання насущних завдань сьогодення.

Ось чому неухильно зростає роль історичної науки, покликаної давати якомога глибші знання, створювати повнішу і правдивішу картину зародження та розвитку світової цивілізації, а також історії кожного окремого етносу, включаючи й український.

Усі надбання історичної науки, все багатство історичних знань і досвіду ґрунтуються на обширній джерельній базі. Джерела для історика немов цеглини для будівельника, без них немислимо створити будь-яку наукову історичну працю. Якби історія позбулася джерел, фактів та аргументів, вона б перестала бути наукою, учителькою життя. Як зазначав видатний український учений і письменник Іван Франко у своїх спогадах про О. Терлецького, для історика важливі не загальні тези, а факти, аргументи, які він черпає з джерел, піддаючи їх критиці, аналізу, встановлюючи їх автентичність і вірогідність. На відміну від публіциста історик саме на цю сторону справи звертає основну увагу.

Історичне джерелознавство займає винятково важливе місце і відіграє дедалі більшу роль у професійній підготовці істориків. Важко уявити собі образ модерного історика, який не опанував теорію і практику пошуку, виявлення, пізнання, аналізу й використання джерел як у науково-дослідній, так і в педагогічній діяльності, не оволодів сучасними методами опрацювання джерел, здобування джерельної інформації, перевірки її достовірності.

Ключові слова: джерела, історія, архів, класифікація, структура, закон.

Summary: From the height of the XXI century, humanity is increasingly examining and comprehending its centuries-old history, its instructive lessons. Drawing on the experience of the past, it seeks answers to painful problems and tries to determine the best ways to solve the pressing problems of the present.

That is why the role of historical science is constantly growing, designed to provide the deepest possible knowledge, to create a fuller and truer picture of the origin and development of world civilization, as well as the history of each ethnic group, including Ukrainian.

All the achievements of historical science, all the wealth of historical knowledge and experience are based on an extensive source base. Sources for the historian are like bricks for a builder, without them it is inconceivable to create any scientific historical work. If history were deprived of sources, facts and arguments, it would cease to be a science, a teacher of life. As the prominent Ukrainian scientist and writer Ivan Franko noted in his memoirs about O. Terletsy, it is not general theses that are important for a historian, but facts and arguments that he draws from sources, criticizing them, analyzing them, establishing their authenticity and reliability. Unlike the publicist, the historian focuses on this side of the issue.

Historical source studies occupies an extremely important place and plays an increasing role in the training of historians. It is difficult to imagine the image of a modern historian who has not mastered the theory and practice of search, detection, knowledge, analysis and use of sources in research and teaching, has not mastered modern methods of processing sources, obtaining source information, verifying its authenticity.

Key words: sources, history, archive, classification, structure, law.

1. Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступень	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>Денна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна
Індивідуальне науково-дослідне завдання – класифікація історичних джерел	Спеціальність: 014 Середня освіта Спеціалізація: 014.03 Історія Освітня програма: Середня освіта (Історія, правознавство)	Семестр
Загальна кількість годин - 90		2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента – 4 год.	Ступінь: бакалавр	Лекції
		10
		Практичні, семінарські
		20
http://moodle.mdu.edu.ua/my/index.php		Самостійна робота
		60
		Вид контролю: залік

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання(30% /70%): 30 год. – аудиторні заняття, 60 год. – самостійна робота.

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступень	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>Заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна
Індивідуальне науково-дослідне завдання – класифікація історичних джерел	Спеціальність: 014 Середня освіта Спеціалізація: 014.03 Історія Освітня програма: Середня освіта (Історія, правознавство)	Семестр
Загальна кількість годин -		2-й

90	Ступінь: бакалавр	<i>Лекції</i>
		8
		<i>Практичні, семінарські</i>
		2
		<i>Самостійна робота</i>
		80
http://moodle.mdu.edu.ua/ my/index.php		Вид контролю: залік

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання(10% /90%): 10 год. – аудиторні заняття, 80 год. – самостійна робота.

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Мета викладання дисципліни «Джерелознавство та архівознавство» – засвоєння і поглиблення теоретичних та практичних знань, умінь і навичок студентів на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти; опанування і застосування ключових теоретико-методологічних засад і методів вивчення та інтерпретації історичного минулого України на основі джерельної бази; формування інтегральної, загальних, фахових компетентностей, достатніх для ефективного розв'язування стандартних і нестандартних комплексних задач у професійній науковій та дослідницькій діяльності, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Завданням курсу є поглиблене вивчення та закріплення теоретичних положень і фактологічного матеріалу, який викладався на лекціях або засвоювався шляхом самостійної роботи студентів. Під час семінарських занять вони повинні розвивати творче й аналітичне мислення та культуру мови, вчитися самостійно аналізувати історичні джерела. Важливим завданням є усвідомлення студентською молоддю значення і місця джерела в історичній науці загалом та при вивченні історії в навчальних закладах середньої освіти.

Передумови для вивчення дисципліни: оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення дисциплін «Документознавство». Навчальна дисципліна складається з 3-х кредитів.

Програмні результати навчання:

Програмні результати навчання:

ПРН-1 Здатність запам'ятовувати або відтворювати: знання з джерел з історії України, необхідними для професійної підготовки вчителя історії і суспільствознавчих предметів; основні типи і види історичних джерел;

ПРН-2 Здатність розуміти та інтерпретувати: класифікувати історичні джерела з метою реалізації конкретних науково-дослідницьких проєктів; інтерпретувати інформацію з різноманітних джерел (археологічні артефакти, архівні документи, усні свідчення, музейні експонати, періодика, наукові праці тощо);

ПРН-4 Здатність розбивати інформацію на відповідні компоненти і розуміти їх взаємозв'язок: упорядковувати історичні джерела у відповідності до їх інформаційного потенціалу при розробці конкретної науково-дослідницької теми та реалізації археографічних проєктів;

ПРН-5 Здатність поєднувати частини разом, щоби одержати ціле з новою системною властивістю: всебічно розглядати проблему дослідження з використанням відповідних джерел і наукової літератури.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК-3. Готовність до пізнання нового і неперервного навчання, до опанування нових знань і стратегій/способів мислення.

ЗК-4. Здатність раціонально організувати власну діяльність та ефективно використовувати час.

ЗК-6. Критичність і самокритичність мислення.

ЗК-7. Схильність до самоперевірки отриманих результатів, турбота про якісне виконання професійних завдань.

ЗК-8. Увага і толерантність до іншої (й інакшої) думки, здатність аналізувати її зміст і структуру в процесі спілкування та адекватно на неї реагувати.

ЗК-9. Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях, використовувати ввічливі форми звернення до опонента, концентруватися на значущих складових судження, не переходячи на особистості.

ЗК-10. Навички публічного мовлення, здатність ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації.

ЗК-11. Навички роботи в групі, розподіл функцій в колективній роботі.

ЗК-12. Відкритість, здатність сприймати та враховувати зауваги, оптимізувати власну позицію в процесі обговорення, налаштованість на діалог, залучення у власні міркування висловлених слухних ідей.

ЗК-13. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій

ЗК-14. Аналіз та інтерпретація гуманітарного тексту: здатність виокремити та відтворити смислову структуру тексту, оцінити послідовність та валідність аргументації, виділити продуктивні ідеї.

ЗК-15. Порівняння змісту різних текстів, пошук та узагальнення інформації з досліджуваної проблеми.

ЗК-16. Навички написання аналітичних і публіцистичних гуманітарних текстів, реферування, створення систематизованих оглядів спеціальної літератури. Дотримання стандартів академічного оформлення тексту.

ЗК-17. Здатність використовувати (усно і письмово) державну мову в усіх сферах суспільного життя, читати фахову літературу іноземною, зокрема англійською мовою.

ЗК-18. Інтелектуальне сумління, чесність у своїй справі та уникання симуляцій, плагіату та інших виявів недоброчесності.

ЗК-19. Розуміння необхідності відповідального ставлення до роботи, чіткого і своєчасного виконання обов'язків.

ЗК-20. Здатність працювати в колективі та самотійно, виявляти ініціативу, уникати некритичного слідування авторитетам.

II. Фахові:

ФК-5. Знання, вміння і навички опрацювання наукових та інформаційних джерел і використання інформаційно-пошукових інструментів, таких як бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи, посилання на електронні ресурси

ФК-6. Здатність виявляти та опрацьовувати належним чином джерела інформації (бібліографії, документи, етнографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти тощо) для реалізації науково-дослідних проектів

ФК-7. Знання та вміння використовувати різноманітні методи виявлення та опрацювання історичних й археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, новітні комп'ютерні технології для пошуку та обробки історичних або пов'язаних із ними даних.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Основні етапи розвитку джерелознавчих знань

Тема 2. Основи теорії історичного джерела

Тема 3. Предмет, структура і завдання джерелознавства

Тема 4. Предмет та основні завдання архівознавства

Тема 5. Архівна система та система архівних установ

Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Джерелознавство

Тема 1. Основні етапи розвитку джерелознавчих знань

Зародження джерелознавчих знань в період античності та середньовіччя. Праці античних авторів – Геродота, Фукидіда, Таціта, Лівія, Страбона, Поліція та ін. “Батько джерелознавства”. Втрата первинних джерелознавчих знань в середні віки. Джерелознавство в Західній Європі в новий час. Італійські гуманісти Петрарка і Лоренцо Валла. Розробка теоретичних засад джерелознавства. Енциклопедисти Д. Дідро, Ж. д'Аламбер, Вольтер. Особливості становлення джерелознавства в Україні у XVIII – на початку XX ст. Луцький, Львівський, Київський, Харківський колегіуми, Острозька та Києво-Могилянська академії. Ф. Прокопович, С. Калиновський, Ф. Соколовський,

П. Симоновський, В. Рубан. “Короткий літопис Малої Росії” невідомого автора, “Землеопис Малої Росії” князя Безбородька, “Записки” В. Григоровича-Барського. Київська археографічна комісія. Археографічна комісія НТШ. Д. Багалій, М. Грушевський. Розвиток джерелознавства в Росії. Г. Міллер, В. Татищев, А. Шльоцер. “Скептична школа” М. Каченовського. Російські історики М. Погодін, В. Соловійов, В. Ключевський. Розвиток джерелознавчих знань в зарубіжних країнах. Французька школа “Великих істориків”. Тьєррі, Гізо, Мінье. Ідеї школи Леопольда фон Ранке. Американська історична асоціація. Сучасний стан джерелознавства і завдання подальшого розвитку в Україні.

Тема 2. Основи теорії історичного джерела

Визначення історичного джерела. Теорія історичного джерелознавства як центральна проблема загального джерелознавства. Позитивістський, марксистський, неокантіанський і постмодерністський напрями у трактуванні поняття історичного джерела. Основні етапи існування історичного джерела. Закономірності утворення історичних джерел, відбиття в них діяльності людей. Доджерельний і власне джерельний етапи існування історичного джерела. Джерело як історичне явище, історичний факт. Історичне джерело як об’єктивно-суб’єктивний феномен, як продукт певних суспільних відносин і творчості людини. Втілення людської думки або дії в тій чи іншій формі як джерело історичного дослідження. Джерельна інформація. Історичне джерело в світлі сучасного розуміння теорії соціальної інформації. Структура інформації джерела. Джерельна і поза джерельна інформація. Інформація відкрита й закрита, потенційна й актуалізована, пряма і опосередкована, прихована навмисне й ненавмисне.

Кредит 2. Структура та класифікація джерелознавства

Тема 3. Предмет, структура і завдання джерелознавства

Визначення предмету джерелознавства. Джерелознавство як спеціальна галузь наукових історичних знань, наука про історичні джерела, теорію і практику їх використання в історичних дослідженнях. Завдання історичного джерелознавства. Теоретичні завдання джерелознавства. Розробка загальної теорії джерелознавства. Опрацювання теоретичних проблем окремих компонентів історичної науки. Вироблення принципів та методів наукового дослідження історичних джерел і використання джерельної інформації. Практичні завдання джерелознавства. Вдосконалення наукових методичних прийомів і засобів вивчення і використання історичних джерел. Аналітико-інформативне вивчення джерел. Забезпечення історичних досліджень вірогідними джерелами і фактичними знаннями. Формування на базі джерел сукупності наукових фактів.

Структура джерелознавства. Внутрішня структура джерелознавства як системи знань про історичні джерела та їх наукове використання. Логічний аспект та його складові: теорія джерелознавства, методологія і методика джерелознавства, джерелознавча практика. Аналітико-інформаційне джерелознавство як спеціальне вивчення окремих джерел та їх груп. Предметний аспект та функціональна структура джерелознавства.

Зв'язок джерелознавства з іншими галузями знання. Спеціальні історичні дисципліни як компоненти джерелознавства, їх класифікація. Група спеціальних історичних дисциплін, що визначають окремі види джерел і розробляють методи їх вивчення. Формування в окремі дисципліни певних етапів роботи з джерелами.

Класифікація історичних джерел. Наукова класифікація джерел як теоретико-методологічна процедура і метод опанування джерельним матеріалом. Завдання класифікації, вироблення її принципів. Поняття класифікаційної ознаки. Виявлення ознак, які характеризують типові зовнішні або внутрішні особливості різних джерел.

Поняття класифікаційної схеми. Застосування різних класифікаційних схем в історичних дослідженнях. Умовність класифікаційних схем. Загальні та спеціальні класифікаційні схеми.

Типологічна класифікація історичних джерел. Застосування ознаки способу кодування інформації для виділення основних типів джерел. Сучасні типи джерел, що несуть інформацію з допомогою технічних засобів. Родова класифікація історичних джерел. Поділ певних типів джерел на роди за зовнішніми та внутрішніми ознаками. Видова класифікація історичних джерел. Поняття виду джерела. Застосування формально-змістовних ознак для виділення окремих видів джерел. Групування історичних джерел за хронологічно-географічною ознакою, за походженням, за рівнем збереженості, за способом зберігання, за унікальністю та масовістю, за оригінальністю, за способом створення, за палеографічними ознаками.

Класифікація писемних джерел за формою та змістом, за походженням.

Кредит 3. Архівознавство

Тема 4. Предмет та основні завдання архівознавства

Архівознавство як наукова система і навчальна дисципліна. Архівознавство як система наукових знань про архіви, архівну справу, її історію, теорію і практику. Архів як соціальна інституція (спеціалізована установа). Архів як сукупність документів. Завдання курсу “Архівознавство”. Зв'язок архівознавства з іншими науками та навчальними дисциплінами.

Предмет, об'єкт, методи і структура архівознавства. Тенденції та закономірності становлення й розвитку архівної справи. Національний архівний фонд. Архівні установи. Методологічна основа архівознавства. Методи наукового аналізу і синтезу. Історичний, логічний, хронологічний, ретроспективний методи.

Застосування методів соціологічних досліджень, статистично-математичного опрацювання, наукової евристики, класифікації і критики джерел, їх ідентифікації.

Основні поняття і терміни архівознавства. Архівознавство, архів, архівна установа, Національний архівний фонд, архівістика, архівна довідка, архівна евристика, архівна україніка тощо.

Тема 5. Архівна система та система архівних установ

Поняття й суть архівної системи. Архівна система як сукупність головних принципів організації й технологій здійснення архівної справи.

Типологія та структура сучасних архівних систем. Типи архівних систем.

Централізовані й децентралізовані архівні системи. Основні компоненти архівної системи сучасної розвинутої країни. Архівний фонд країни. Мережа архівних установ. Система архівних установ. Структура системи архівних установ.

Загальні принципи організації архівних систем. Державні архіви й архівні установи та їх поділ на центральні, місцеві, відомчі й проміжні. Автономні регіональні та муніципальні архіви. Корпоративні архіви. Приватні архіви. Архівні фонди бібліотек і музеїв.

3. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усьо го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	сп
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Джерелознавство						
Тема 1. Основні етапи розвитку джерелознавчих знань	15	2	4			9
Тема 2. Основи теорії історичного джерела	15	2	4			9
Усього:	30	4	8			18
Кредит 2. Структура та класифікація джерелознавства						
Тема 3. Предмет, структура і завдання джерелознавства	30	2	4			24

Усього:	30	2	4			24
Кредит 3. Архівознавство						
Тема 4. Предмет та основні завдання архівознавства	15	2	4			9
Тема 5. Архівна система та система архівних установ	15	2	4			9
Усього:	30	4	8			18
Усього годин за курс:	90	10	20			90

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усьо го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Джерелознавство						
Тема 1. Основні етапи розвитку джерелознавчих знань	30	2				28
Усього:	30	2				28
Кредит 2. Структура та класифікація джерелознавства						
Тема 2. Предмет, структура і завдання джерелознавства	30	2				28
Усього:	30	2				28
Кредит 3. Архівознавство						
Тема 3. Предмет та основні завдання архівознавства	15	2				13
Тема 4. Архівна система та система архівних установ	15	2	2			11
Усього:	30	4	2			24
Усього годин за курс:	90	8	2			80

4. Теми лекційних занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Джерелознавство		
1.	Тема 1. Основні етапи розвитку джерелознавчих знань	2
2.	Тема 2. Основи теорії історичного джерела	2
Кредит 2. Структура та класифікація джерелознавства		
3.	Тема 3. Предмет, структура і завдання джерелознавства	2
Кредит 3. Архівознавство		
4.	Тема 4. Предмет та основні завдання архівознавства	2
5.	Тема 5. Архівна система та система архівних установ	2
	Усього:	10

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Джерелознавство		
1.	Тема 1. Основні етапи розвитку джерелознавчих знань	2
Кредит 2. Структура та класифікація джерелознавства		
2.	Тема 2. Предмет, структура і завдання джерелознавства	2

	Кредит 3. Архівознавство	
3.	Тема 3. Предмет та основні завдання архівознавства	2
4.	Тема 4. Архівна система та система архівних установ	2
	Усього:	8

5. Теми практичних занять Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1. Джерелознавство	
1.	Тема 1. Основні етапи розвитку джерелознавчих знань	4
2.	Тема 2. Основи теорії історичного джерела	4
	Кредит 2. Структура та класифікація джерелознавства	
3.	Тема 3. Предмет, структура і завдання джерелознавства	4
	Кредит 3. Архівознавство	
4.	Тема 4. Предмет та основні завдання архівознавства	4
5.	Тема 5. Архівна система та система архівних установ	4
	Усього:	20

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 3. Архівознавство	
1	Тема 4. Архівна система та система архівних установ	2
	Усього:	2

6. Лабораторні заняття

Робочим планом не передбачено

7. Самостійна робота Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1. Джерелознавство	
1.	Тема 1. Основні етапи розвитку джерелознавчих знань	9
2.	Тема 2. Основи теорії історичного джерела	9
	Кредит 2. Структура та класифікація джерелознавства	
3.	Тема 3. Предмет, структура і завдання джерелознавства	24
	Кредит 3. Архівознавство	
4.	Тема 4. Предмет та основні завдання архівознавства	9
5.	Тема 5. Архівна система та система архівних установ	9
	Усього:	60

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1. Джерелознавство	
1.	Тема 1. Основні етапи розвитку джерелознавчих знань	28
	Кредит 2. Структура та класифікація джерелознавства	

2.	Тема 2. Предмет, структура і завдання джерелознавства	28
	Кредит 3. Архівознавство	
3.	Тема 3. Предмет та основні завдання архівознавства	12
4.	Тема 4. Архівна система та система архівних установ	12
	Усього:	80

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Підготовка індивідуального науково-дослідного завдання: Класифікація історичних джерел, написання рефератів за темами

Загальні вимоги до виконання індивідуального завдання:

1) Завдання друкується на одній стороні білого паперу формату А4 14-тим шрифтом з полуторним інтервалом. Поля при друкуванні тексту: ліве – 3 мм, праве - 1 мм, верхнє та нижнє - 20 мм.

2) Структура індивідуального завдання:

- титульна сторінка;
- зміст;
- основна частина;
- список використаних джерел;
- додатки (за наявності).

3) За змістом індивідуальне завдання має складатися з трьох розділів.

4) Обсяг індивідуального завдання не повинен перевищувати 30 сторінок (не враховуючи додатків).

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за якісно виконане індивідуальне науково-дослідне завдання складає 20 балів.

За структурними складовими індивідуального завдання бали розподіляються таким чином:

- теоретична частина – 3 бали (по одному балу за кожен складову теоретичної частини);
- аналітична частина – 8 балів, з них:
  - методика з розвитку та сучасного стану – 2 бали;
- обґрунтованість висновків – 3 бали;
- оформлення з дотриманням вимог, що висуваються, та логічність викладення матеріалу – 2 бали;
- захист індивідуального завдання – 2 бали.

• 9. Форми роботи та критерії оцінювання

- Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

• Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю

Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних завдань, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

- Завданням підсумкового контролю (КР, залік) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу модуля.
- **Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:**
- **Студенту виставляється відмінно.** Знання студента є глибокими, міцними, системними. Студент вміє аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі, має тверді методичні навички для якісного проведення заняття із загальноїської підготовки.
- **Студенту виставляється дуже добре.** Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, робити висновки, самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, має достатні методичні навички для якісного проведення заняття із загальноїської підготовки.
- **Студенту виставляється добре.** Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, робити висновки, виправляти допущені помилки. Має певні методичні навички, що не потребують контролю викладача під час проведення заняття.
- **Студенту виставляється достатньо.** Студент відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, виконує завдання за зразком.
- **Студенту виставляється мінімальний задовільно.** Студент володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно, має початкові уявлення про предмет, недостатньо тверді методичні навички, що потребує контролю з боку викладача під час проведення заняття.
- Оцінка за виконання індивідуального науково-дослідного завдання, завдань самостійної роботи виставляється з урахуванням таких параметрів:
- Кількість балів у кінці семестру повинна складати від 150 до 300 балів (за 5 кредитів), тобто сума балів за виконання усіх завдань.
- Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 3 крд.

• Поточне оцінювання та самостійна робота					КР	Накопичувальні бали/ Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	300/
50	50	100	25	25		

- ***Примітка.** Коефіцієнт для іспиту – 0,6. Іспит оцінюється в 40 б.

• 10. Засоби діагностики

- **Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є:** завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінювання.

• 11. Методи навчання

- Дисципліна передбачає використання традиційних, активних та інтерактивних методів навчання (дебати, мозковий штурм, лекції з використанням інтерактиву, методи оцінювання і самооцінювання, планування та інші).
- З-поміж традиційних методів використовуються:
  - 1). Пояснювально-ілюстративний метод – студенти отримують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури в "готовому" вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, студенти залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення. Застосовується для передачі великого масиву інформації.
  - 2). Метод проблемного викладу – використовуючи різноманітні джерела й засоби, викладач, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доказів, порівнюючи точки зору, різні підходи, показує спосіб рішення поставленого завдання.
  - 3). Частково-пошуковий, або евристичний, метод – організація активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але при цьому поетапно направляється й контролюється викладачем або самими студентами на основі роботи над програмами і навчальними посібниками. Найчастіше застосовується на семінарах.
  - 4). Дослідницький метод – після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й вимірювання й виконують інші дії пошукового характеру. Ініціатива, самостійність, творчий пошук проявляються в дослідницькій діяльності найбільше повно.
- Серед активних методів використовуються такі:
  - 1). Практичні вправи, у процесі виконання яких студенти моделюють свої дії у різних навчальних і виховних ситуаціях майбутньої професійної діяльності;
  - 2). Аналіз конкретних ситуацій як індивідуально, так і в малих навчальних групах (6-8 осіб), у ході розбору яких студенти не тільки вчаться формулювати проблеми й ухвалювати рішення щодо них, але й виробляють ряд важливих навичок в області міжособистісної комунікації, групової роботи й лідерства;
  - 3). Робота в малих навчальних групах, у ході якої студенти виконують практичні вправи, розбирають конкретні ситуації, готують групові проекти й беруть участь у ділових іграх; така робота допомагає студентам освоювати рольову поведінку, учитися ефективному спілкуванню й обміну досвідом, виробляти лідерські якості.
- Крім того вивчення курсу базується на використанні комунікативних методів, що охоплюють методи й процедури контакту студента з безпосереднім джерелом знань (викладачем методики, вчителем етики, керівником педпрактики та ін.).
- Комунікативні методи поділяються на пасивні й активні: у перших провідна роль належить викладачеві методики, вчителю етики (студент лише фіксує зміст лекції, протоколює дії вчителя й учнів тощо); в активних методах ініціатива належить студентові, який активно контактує з викладачем методики, вчителем етики (активні методи поділяються на групові (мозковий штурм, круглий стіл, ділові ігри) та індивідуальні методи (інтерв'ювання, вільний діалог, експертні ігри)).
- Активно використовуються текстологічні методи, що включають методи набуття знань із фахових документів (навчальних планів і програм, методичних листів МОН України тощо) і фахової літератури (монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, науково-методичних статей тощо).

• 12. Рекомендована література

• Базова

1. Антонович В.Б. Курс лекцій з джерелознавства. 1880-1881. К., 1995.
2. Архівознавство. Підручник. (Керівн. автор. кол. Я.С. Калакура). К., 1998.
3. Власов В. Історичне джерело в арсеналі дидактичних засобів: чи здатна методика подолати втому від історії. Історія в школах України. 2009. №4. С.3–8.
4. Власов В. Роль підручника у формуванні вмінь працювати з історичним джерелом. Історія в школах України. 2009. №6. С.3–9.
5. Галенко О.І. Документальні публікації з історії Української РСР: Теорія та джерелознавчий аналіз. К.: Наукова думка, 1991.
6. Гарнай І.А., Єсенков Ф.П., Фоланій Г.П. Деякі питання комплектування архівів документальними матеріалами. Історичні джерела та їх використання. К., 1964. Вип.1. С. 21-36.
7. Государственные архивы Украинской ССР: Справочник. К.: Наукова думка, 1983.
8. Довгопол В.М., Литвиненко М.А., Лях Р.Д. Джерелознавство історії Української РСР. Навч. посібник. К.: Вища школа, 1986. – С.7.
9. Стефанюк Г.В. Джерелознавство і архівознавство: опорні конспекти лекцій і самостійна робота. Навчально-методичний посібник для студентів факультету історії, політології і міжнародних відносин (заочної форми навчання). Івано-Франківськ, 2016. 132 с.
10. Стефанюк Г.В. Джерелознавство і архівознавство: опорні конспекти лекцій, глосарій. Навчально-методичний посібник для студентів денної і заочної форми навчання спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)». Івано-Франківськ, 2019. 142 с.
11. Стефанюк Г.В. Джерелознавство і архівознавство: інструктивно-методичні матеріали до самостійної роботи для студентів спеціальностей 014 «Середня освіта (Історія)» та 032 «Історія та археологія». Івано-Франківськ, 2019. 40 с.

Допоміжна

9. Джеджула Т.А. Зарождение исторической мысли на Украине в XVII веке. Перестройка в исторической науке и проблемы источниковедения и специальных исторических дисциплин. Тезисы докладов и сообщений V-й Всесоюзной конференции 30 мая – 1 июня 1990 г. К., 1990. С.43-45.
10. Джерелознавство історії України: Довідник. К., 1998. С.5-8, 154 -212.
11. Дорошенко Д.І. Огляд української історіографії. К., 1996.
12. Задорожна Л.В. Історичні документи як основа побудови пізнавальних завдань. Історія в школах України. 2002. № 2. С. 35 – 39.
13. Ісаевич Я.Д. Українська археографія в XVII – VIII ст. Історичні джерела та їх використання. Вип.І. К.: Наук. думка, 1964. С.174-188.
14. Калакура Я. Джерелознавство в дослідницькій діяльності Українського історичного товариства. Український історик. Нью-Йорк, Торонто, Київ, Львів, Мюнхен. 1995. №1-4. С. 53-56.
15. Ковальський М.П. Актуальні проблеми джерелознавства історії України XVI – XVII ст. Український археографічний щорічник. Вип. I. К.: Наук. думка, 1992. С. 261 – 270.
16. Ковальченко И.Д. О применении математико-статистических методов в исторических исследованиях. Источниковедение: теоретические и методологические проблемы. М.: Наука, 1969. С. 115-133.
17. Ковальченко И.Д. Методы исторического исследования / АН СССР. Отд. истории. М.: Наука, 1987. С. 281-325.

18. Ковальченко И.Д., Устюгов В.А. Применение электронных вычислительных машин в исторической науке. Вопросы истории. 1964. № 5.
19. Количественные методы в советской и американской историографии. М.:Наука, 1983.
20. Крип'якевич І.П. Нарис методики історичних досліджень. Український історичний журнал. 1967. №2. С.102 – 104.
21. Макарчук С. Писемні джерела з історії України: Курс лекцій. Львів: Світ, 1999. С.8 – 11.
22. Мацок О.Я. Роль філігранології у встановленні часу написання недатованих документів. Історичні джерела та їх використання. Вип. 2. К.: Наук. думка, 1966. С. 256-258.
28. Мережа центральних державних архівів України. Архіви України. 1992. №4. С.7.
29. Місюра В.П. Про скорочену публікацію документів. Історичні джерела та їх використання. Вип. І. К.: Наукова думка, 1964. С. 167-173.
30. Могорита В.М. Писемне джерело як компонент шкільного підручника з історії України. Педагогічні науки. Вип. LXXIX. Том.1. 2017. С.35–39.
31. Міронова І. С. Історичне джерелознавство та українська археографія: спецкурс з джерелознавства, історіографії та методики викладання історії. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 208 с.
32. Правила оформлення дисертації. Бюлетень Вищої атестаційної комісії України. 1997. № 2. С. 20-22, 28-31.
33. Пиріг Р.Я. Архівне будівництво в Україні: проблеми наукового забезпечення. Актуальні проблеми розвитку архівної справи в Україні: Доповіді та повідомлення наукової конференції 15-16 березня 1995 р. / Упор. Т.П. Прись. К., 1996. С 92-96.

13. Інформаційні ресурси Державний комітет архівів України:

<http://www.scarh.kiev.ua>

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>

Спілка архівістів: <http://www.vda.archiv.net/>